

DOI: <https://doi.org/10.36719/2706-6185/35/185-190>

Günel Quliyeva
Azərbaycan Respublikası
Dövlət Gömrük Komitəsinin Akademiyası
magistrant
m.gunelguliyeva@gmail.com

GÖMRÜK TARİF MÜNASİBƏTLƏRİNİN TƏNZİMLƏNMƏSİNDƏ HÜQUQİ PROBLEMLƏR

Xülasə

Müasir dövrdə tariflərin tənzimlənməsinin istehsalın inkişafına təsirini araşdırmaq çox vacibdir. Dünya miqyasında dövlətlər tariflərin tənzimlənməsinin faydalarını tanıyır və bu tədbirləri qlobal iqtisadiyyatın idarə olunmasında mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Tədqiqatlar göstərir ki, beynəlxalq ticarətin ilk üç oyunçusu – ABŞ, Yaponiya və Avropa İttifaqı tariflərin tənzimlənməsindən geniş şəkildə istifadə edir. İqtisadi cəhətdən güclü və inkişaf etmiş dövlətlər tarif tənzimlənməsindən yerli istehsalı gücləndirmək üçün mühüm alət kimi istifadə etdikdə, bu məsələnin əhəmiyyəti daha aydın görünür. Gömrük tarifi münasibətlərinin tənzimlənməsində beynəlxalq hüquqi problemlər müasir qlobal ticarət idarəçiliyində çoxşaxəli problemlər yaradır. Bu məsələlərin əsasında milli suverenlik və beynəlxalq əməkdaşlıq arasındakı gərginlik dayanır. Millətlər yerli sənayeləri tariflər vasitəsilə qorumağa çalışır, lakin bu, ədalətli ticarət təcrübələri ilə bağlı mübahisələrə səbəb ola bilər və iqtisadi inteqrasiya səylərinə mane ola bilər. Əhəmiyyətli problemlərdən biri müxtəlif hüquq sistemləri və ticarət müqavilələri arasında gömrük qaydalarının uyğunlaşdırılmasıdır. Tarif təsnifatlarında və qiymətləndirmə metodologiyalarında uyğunsuzluqlar tez-tez yaranır və bu, ticarət danışıqlarını və icrasını çətinləşdirir. Bundan əlavə, güzəştli ticarət sazişlərinin yayılması bu mürəkkəbliyi daha da artırır, çünki müxtəlif mənşə qaydaları və tarif cədvəlləri parçalanmış ticarət mənzərəsi yaradır. Tarif tədbirləri ilə bağlı mübahisələr tez-tez ticarət qaydalarının ziddiyyətli şərtlərinin həll edilməli olduğu Ümumdünya Ticarət Təşkilatı (ÜTT) kimi beynəlxalq forumlara yol tapır.

Açar sözlər: gömrük, tarif, gömrük tarifləri, beynəlxalq hüquq, gömrük siyasəti

Günel Guliyeva
Academy of the State Customs Committee
of the Republic of Azerbaijan
master student
m.gunelguliyeva@gmail.com

Legal Problems in Regulating Customs Tariff Relations

Abstract

In modern times, it is very important to study the effect of tariff regulation on the development of production. States around the world recognize the benefits of tariff regulation and consider these measures to be important in managing the global economy. Research shows that the top three players in international trade - the United States, Japan and the European Union – make extensive use of tariff regulation. The importance of this issue becomes more evident when economically strong and developed countries use tariff regulation as an important tool to strengthen domestic production. International legal problems in the regulation of customs tariff relations create multifaceted problems in modern global trade management. Underlying these issues is the tension between national sovereignty and international cooperation. Nations try to protect domestic industries through tariffs, but this can lead to disputes over fair trade practices and hamper efforts at economic integration. One of the important challenges is the harmonization of customs rules

between different legal systems and trade agreements. Inconsistencies in tariff classifications and valuation methodologies often arise, complicating trade negotiations and enforcement. Furthermore, the proliferation of preferential trade agreements adds to this complexity, as different rules of origin and tariff schedules create a fragmented trade landscape. Disputes over tariff measures often find their way to international forums such as the World Trade Organization (WTO), where conflicting interpretations of trade rules must be resolved. However, the effectiveness of these mechanisms depends on the willingness of member states to comply with their decisions.

Keywords: *customs, tariffs, customs tariffs, international law, customs policy*

Giriş

Azərbaycan Respublikası daxilində xarici ticarətin asanlaşdırılmasında gömrük tariflərinin tənzimlənməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. O, dövlətin gömrük əməliyyatlarının iqtisadi və maliyyə sahəsinə daxil olmaqla, xarici ticarət siyasətinin uzunmüddətli və əsas aləti kimi xidmət edir. Bu normativ-hüquqi baza Azərbaycanın hüquqi bazasında, xüsusilə “Gömrük tarifi haqqında” 20 iyun 1995-ci il tarixli Qanun çərçivəsində təsbit edilmişdir. Bu müasir qanunvericilik çərçivəsində gömrük tariflərinin tənzimlənməsi dövlətin xarici ticarətə nəzarəti üçün əsas rol oynayır və daxili ticarəti effektiv şəkildə əlaqələndirir. Beynəlxalq həmkarları ilə bazarlar Azərbaycanda gömrük tariflərinin tənzimlənməsi xarici iqtisadi fəaliyyətin idarə edilməsinin əsas mexanizmi kimi çıxış edir.

Tədqiqatlar göstərir ki, xarici iqtisadi fəaliyyətlərin gömrük tariflərinin tənzimlənməsi dövlətlərin global iqtisadi çərçivəyə inteqrasiyasına təsir edən, onların təhlükəsizliyinə töhfə verən və iqtisadi artıma təkan vermək üçün yerli istehsalı gücləndirən mühüm amil kimi dayanır. Gömrük tariflərinin effektiv tətbiqi ölkələrin ümumi iqtisadi səmərəliliyinə dərindən təsir edir. Hazırda respublikamızın iqtisadi təhlükəsizliyinin qorunmasında, iqtisadi maraqlarının müdafiəsində yaxşı işləyən gömrük tariflərinin tənzimlənməsi mexanizmi həlledici rol oynayır. Gömrük tariflərinin tənzimlənməsinin milli iqtisadi təhlükəsizliyin təmin edilməsində mühüm rolu beynəlxalq təşkilatların sənədlərində öz əksini tapır. Məsələn, BMT Baş Assambleyasının 1985-ci ildə qəbul etdiyi “Beynəlxalq İqtisadi Təhlükəsizlik haqqında” qətnaməsi dövlətlərin iqtisadi təhlükəsizliyinin möhkəmləndirilməsində gömrük tariflərinin əhəmiyyətini vurğulayır (Choi, 2017: 72).

Ölkə daxilində gömrük tarifi münasibətlərini araşdırdıqda məlum olur ki, gömrük siyasəti çərçivəsində “gömrük” və “tarif”i fərqləndirmək çox vacibdir. “Gömrük” gömrük sərhədindən keçirilən mallardan tutulan vergi və rüsumlara aiddir, “tarif” isə beynəlxalq ticarətdə iştirak edən bütün mallara tətbiq edilən vergiləri diktə edən şərtləri əhatə edir. Gömrük tariflərinin tənzimlənməsini nəzərdən keçirərkən, gömrük tarifinin əsas xüsusiyyətlərini vurğulamaq vacibdir. Bu tənzimləmə gömrük rüsumlarının yığılmasını və dövlət büdcəsinə daxil olmasını təmin edir. Beləliklə, fiskal funksiya tənzimləmə funksiyası ilə iç-içədir, onun məqsədi idxal olunan malların strukturunu tənzimləmək, idxal və ixrac arasında əlverişli balans saxlamaq, xarici valyuta gəlir və xərclərini idarə etməkdir. Gömrük tarifləri tənzimlənməsinin əsas aləti kimi xidmət edən gömrük rüsumları fiskal, proteksionist və balanslaşdırma funksiyalarını yerinə yetirir. Respublikamızda mövcud olan gömrük tarifləri ilk növbədə bu funksiyalara xidmət edir (Feyzullabəyli, 2001: 129):

iqtisadi tənzimləmə funksiyası

malların gətirilməsi və çıxarılmasının, valyuta gəlirlərinin və xərclərinin əlverişli nisbətinin təmin edilməsi

ölkədə malların istehsal və istehlak strukturunda mütərəqqi dəyişikliklər üçün şərait yaradılması

valyuta nəzarəti funksiyası

fiskal funksiya

inteqrasiya funksiyası

Ölkədaxili gömrük tarifi müəyyən dərəcədə yerli istehsalın və ixracın irəliləməsinə kömək edir, daxili qiymətlərə təsir edir. Ona görə də gömrük tarifinin onun həyata keçirilməsində əsas rolunu və bütövlükdə iqtisadiyyata təsirini nəzərə alaraq, rüsum dərəcələrini təyin edərkən inkişaf etmiş ölkələrin təcrübələrini nəzərə almaq vacibdir. İnkişaf etmiş ölkələr çox vaxt rəqabətqabiliyyətli mallar istehsal edərək, daxili bazarı qorumaq və ya əlavə tədbirlər vasitəsilə ixracı stimullaşdırmaq üçün yüksək rüsumlara ehtiyacı aradan qaldırır, eyni zamanda gömrük ödəyicilərindən büdcəyə gəlir gətirir (3).

İnkişaf etmiş ölkələrdə rüsum dərəcələri adətən 10 faizdən aşağı düşür, ikinci səviyyəli ölkələrdə isə 20 – 50 faiz arasında dəyişir. Nəticədə, inkişaf etməkdə olan ölkələr müəyyən mallara 50, hətta 100 faizə qədər yüksək tariflər tətbiq edə bilər. Təcrübədən aydın olur ki, tarifləri, növlərini, malların təsnifatını, gömrük qiymətləndirmə üsullarını və tarif güzəştlərini əhatə edən gömrük rüsumları üstünlük və imtiyazlara tabedir.

Dünya miqyasında gömrük tariflərinin ilkin xüsusiyyətlərinin təhlili onların təsnifləşdirilməsini və müxtəlif meyarlar əsasında gömrük rüsumlarının ayrıca öyrənilməsinə zəruri edir. İqtisadi ədəbiyyatda vurğulanır ki, rüsum dərəcələrindən ibarət gömrük tarifi funksiyalarının və onun gömrük əməliyyatlarında rolunun hərtərəfli araşdırılması gömrük tariflərinin təsnifatına gətirib çıxarır. Buna görə də gömrük rüsumlarının düzgün tətbiqi dövlətin gömrük siyasəti ilə sıx bağlıdır.

Gömrük rüsumlarının dərəcələri təkcə malların növündən deyil, həm də onların mənşə ölkəsindən asılıdır. Ölkələr üzrə gömrük tariflərinin təsnifləşdirilməsinin əhəmiyyəti hər bir ticarət istiqamətinə uyğunlaşdırılmış gömrük rüsumlarının tətbiqinə daha pragmatik yanaşmanın təmin edilməsindədir. İxrac və idxal tarifləri, eləcə də sadə və mürəkkəb tariflər arasında fərq qoyulması mühüm əhəmiyyət kəsb edir, çünki onlar ölkəyə daxil olan və ya ölkədən çıxan malların hərəkətini tənzimləyir, onların hər biri fərqli inkişaf metodlarına malikdir.

100-dən çox ölkə tərəfindən geniş şəkildə tətbiq edilən idxal tarifləri ənənəvi ticarət siyasəti alətini təmsil edən dövlətin gömrük ərazisinə daxil olan mallardan alınan ümumi gömrük rüsumları dərəcələrini təşkil edir. İdxal tarifinin hesablanması malların gömrük tarifində mövqeyinin müəyyən edilməsini, habelə onların gömrük dəyərinin və mənşə ölkəsinin qiymətləndirilməsini nəzərdə tutur.

Tətbiq olunan gömrük tariflərinin ikinci növü, ilk növbədə, məhdud sayda dövlətlər, xüsusən də xammal ehtiyatları ilə zəngin olan inkişaf etməkdə olan ölkələr tərəfindən tətbiq edilən ixrac tarifləridir. Burada ixrac tarifləri ixrac rüsumlarının qoyulması vasitəsi kimi çıxış edir (4).

İxrac tariflərinin tətbiqində əsas məqsəd daxili qiymətləri sabitləşdirmək və ölkənin valyuta ehtiyatlarını gücləndirməkdir. Bununla belə, ixracın həcmi və strukturunu ixrac tarifləri vasitəsilə tənzimləmək cəhdləri mənfi iqtisadi nəticələr verə bilər, potensial olaraq ölkənin ixrac potensialını poza, ticarət modellərini poza və inflyasiyaya təkan verə bilər.

Dünyanın müxtəlif ölkələrində gömrük tarifləri sadə və ya mürəkkəb sistem əsasında qurulur. Sadə gömrük tarifləri, mənşə ölkəsindən asılı olmayaraq, hər bir əmtəyə təyin edilmiş sabit gömrük ödənişi dərəcəsinə əsaslanır və güzəştli və ya ayrı-seçkilik edən tarifləri əhatə etmir. Əksinə, Konqo, Venesuela və Mali kimi ölkələrdə mövcud olan kompleks gömrük tarifləri antidempinq və kompensasiya rüsumlarını özündə birləşdirir və müxtəlif dövlətlər arasında tarif maddələrində dəyişikliklərə səbəb olur (Bown, 2011: 23).

Məsələn, Yaponiyada gömrük tarifi dörd kateqoriyaya qruplaşdırılmış çoxmaddəli sistemdə təşkil edilmişdir. Bunlara qanunla nəzərdə tutulmuş birtərəfli qaydada müəyyən edilmiş ümumi rüsum dərəcələri, GATT/ÜTT tərəfindən müəyyən edilmiş rüsum dərəcələri, güzəştli gömrük rüsumları və müvəqqəti tarif tədbirləri ilə müəyyən edilmiş rüsum dərəcələri daxildir (Melo, 2009: 4).

Bu arada, Avropa İttifaqında vahid gömrük tarifi beş element üzrə strukturlaşdırılıb. Birinci bənd Aİ üçün birləşdirilmiş nomenklatura əsasında malların kodunu, ardınca malların təsvirini, avtonom və müqavilə gömrük rüsumlarının dərəcələrini və ölçü vahidlərini təyin edir.

Qonşu Rusiyada idxal gömrük tarifi üç ballıq sistemlə işləyir. Orta nöqtə əsas kimi xidmət edir, birinci bənd inkişaf etmiş ölkələrin mallarına tətbiq edilən rüsumları, üçüncü nöqtə isə iqiqat rüsumları əks etdirir. Xüsusilə sadə və mürəkkəb gömrük tariflərinin təhlili zamanı aydın olur ki,

mürəkkəb tariflər dövlətə öz iqtisadi siyasətlərini və maraqlarını həyata keçirmək üçün çəviklik verir. Bu, həm proteksionist tədbirləri, həm də müxtəlif ölkələrin öz bazarına cəlb edilməsinə yönəlmiş strategiyaları əhatə edir. Bundan əlavə, inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün fərqli gömrük rüsumları müəyyən edilir (Magalhães, 2015: 16).

Bütün dünyada gömrük tarifləri, ilk növbədə, iki səviyyəli gömrük vergitutma prinsipi əsasında qurulur. Səviyyə I güzəştli gömrük tariflərini təsvir edir, adətən, ticarət müqavilələri saxtalaşdırılan ölkələrin mallarına tətbiq edilir və daha əlverişli gömrük vergisi rejiminə səbəb olur. Səviyyə II adətən ikitərəfli ticarət müqavilələri olan ölkələrdən idxala tətbiq edilən gömrük rüsumlarının maksimum səviyyəsini təyin edir. Qeyd edək ki, gömrük tarifləri daxilində rüsumların təsnifatı müxtəlif xalqlar arasında dəyişir.

Dünya üzrə gömrük tarifləri, ilk növbədə, gömrük rüsumuna məruz qalan malları adlarına görə əlifba sırası ilə təsnif etməklə müəyyən edilir. Bundan əlavə, heyvanlardan, bitkilərdən, minerallardan alınan məhsullar və istehsal dərəcələri mənsəyinə görə təsnif edilir.

Müasir qloballaşan dünyada ticarət siyasətinin liberallaşdırılması şəraitində gömrük rüsumları xarici ticarət fəaliyyətinin əsas iqtisadi tənzimləyicisi rolunu oynayır. Gömrük rüsumları vasitəsilə hökumətlər iqtisadi məqsədlərinə uyğun olaraq konkret məhsulların idxalını və ixracını stimullaşdırır və ya məhdudlaşdırır bilərlər (Əlirzəyev, 2015: 33).

Bundan əlavə, gömrük tarifləri yerli istehsalçılar və onların beynəlxalq analoqları arasında ədalətli iqtisadi şərait yarada, xarici ticarət sahəsində konkret iqtisadi, elmi-texniki, ekoloji və valyuta-maliyyə siyasətlərinin həyata keçirilməsini asanlaşdırır bilər. Bundan əlavə, onlar xarici ticarətlə məşğul olan subyektlərin fəaliyyətini milli və yerli maraqlar istiqamətində istiqamətləndirirlər.

Bu kontekstdə görkəmli alman iqtisadçısı D. L. Erhardın perspektivi xüsusilə diqqəti çəkir. Erhard rəqabətin maddi rifahın yüksək standartını təmin etmək üçün ən güclü vasitə olması fikrini müdafiə edirdi. O, rəqabətin əmək məhsuldarlığının artırılmasına birbaşa töhfə verməyən elementləri aradan qaldırdığını müdafiə etdi. Bundan əlavə, Erhard iddia edirdi ki, rəqabət vasitəsilə mənfəətin ictimailəşməsinə və terminin əsl mənasında tərəqqiyə nail olmaq mümkündür (Səmədzadə, 1998: 5).

Hazırda respublikamız proteksionist tədbirlərin görülməsinə, xüsusən də yerli və global qiymətlər arasındakı fərqi aşaraq idxal rüsumlarının tətbiqinə görə beynəlxalq tənqidə üzləşir. İnkişaf etməkdə olan bir ölkə olaraq biz özümüzü inkişaf etmiş ölkələr arasında beynəlxalq təşkilatlar vasitəsilə asanlaşdırılan maraqların kəşşməsində tapırıq. Bununla belə, əvvəllər qeyd edildiyi kimi, büdcəmizin idxaldan asılılığı və daxili bazarı qorumaq imperativi hələ də qalmaqdadır. Dünyanın hər yerindən gələn təcrübə birbaşa xarici investisiyaları inkişaf etməkdə olan ölkələrin geniş reproduksiyası üçün mühüm element kimi vurğulayır.

Beynəlxalq Valyuta Fondunun təşkilatı gənc dövlətlərin iqtisadi inkişaf tempinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir edir, bəzən tərəqqini sürətləndirir və ya əngəlləyir. Müasir qloballaşma şəraitində bəzi inkişaf etməkdə olan dövlətlər xarici ticarət fəaliyyətlərində nəzərəcarpacaq irəliləyişlər əldə ediblər ki, onların sırasında Azərbaycan da var.

Bu yaxınlarda qəbul edilmiş “Strateji Yol Xəritəsi” respublikamızda sosial-iqtisadi islahatlarda nəzərəcarpacaq irəliləyişləri vurğulayır, yüksək geosiyasi və geoiqtisadi məlumatlılığı əks etdirir. Xarici ticarəti yerli maraqlara uyğun şəkildə yenidən qurmaq və xarici iqtisadi əlaqələrin iqtisadiyyatımıza təsirini diqqətlə təhlil etmək hər şeydən vacibdir.

Gömrük qaydaları ölkəmizdə xarici iqtisadi siyasətə mühüm təsir göstərir. Azərbaycanda həyata keçirilən gömrük siyasətinin əsas məqsədi gömrük nəzarəti mexanizmlərindən istifadənin optimallaşdırılması və ölkənin gömrük ərazisində əmtəə dövriyyəsinin tənzimlənməsi, bununla da qarşıda duran məqsədlərə nail olunmasının stimullaşdırılmasıdır. Ölkəmizin daha geniş iqtisadi siyasət çərçivəsinə inteqrasiya olunmuş gömrük tarif siyasəti xarici ticarət əlaqələrinin tənzimlənməsinə, yerli sahibkarlığın, istehlakçıların maraqlarının və dövlətin iqtisadi rifahının nəzərə alınmasına xidmət edir.

Azərbaycanın gömrük qanunvericiliyi xarici ticarətin formalaşdırılmasında müxtəlif tənzimləmə üsullarının tətbiqini məcbur edir. İqtisadi, inzibati, texniki və digər tənzimləyici yanaşmalardan istifadə etməklə, xarici ticarət əlaqələrinin vaxtında tənzimlənməsinə və irəliləməsinə şərait yaradır. Ölkəmizdə iqtisadi üsullara üstünlük verilir, çünki onlar xarici ticarət əlaqələrinin inkişafına kömək edir və sağlam daxili rəqabəti təşviq edir.

Ölkəmizin strateji iqtisadi-coğrafi mövqeyini, maddi və ixtisaslaşdırılmış istehsal mallarının bolluğunu nəzərə alaraq, biz qlobal iqtisadi sistemdə fəal iştirak edirik. Müasir qloballaşma dövründə dünya iqtisadiyyatına inteqrasiya hər bir inkişaf etmiş dövlət üçün zəruridir. Belə başa düşülür ki, daxili tələbatı ödəmək üçün yalnız yerli istehsala arxalanmaq iqtisadi cəhətdən sərfəli və ya səmərəli deyil. Ölkəmiz sosial-iqtisadi inkişaf etdikcə əhalinin istehlak nümunələri inkişaf edir, istehlak malları daha çox tələb olunur. Belə ki, aşağı həyat səviyyəsinin olduğu dövrlərdə əsas ehtiyaclar istehlakda üstünlük təşkil etdiyi halda, istehlakçıların üstünlükləri iqtisadi inkişafı saxələnir.

Nəticə

Dünya miqyasında dövlətlərin istər beynəlxalq, istərsə də regional səviyyədə iqtisadi siyasətləri beynəlxalq ictimai və xüsusi hüquq normaları ilə tənzimlənilir. Bu normalara riayət olunmasına ölkələr və beynəlxalq regional təşkilatlar tərəfindən nəzarət edilir. Ticarət əlaqələrinin dərinləşməsinə və mürəkkəbliyini nəzərə alaraq, bu normalar vaxtaşırı tamamilə və ya ölkələr arasında xüsusi müddəalar çərçivəsində yenidən işlənir, yeni normalar qəbul edilir.

Müasir qloballaşma dövründə qlobal iqtisadi fəaliyyət dünya iqtisadiyyatında gedən proseslər və dövlətlərin xarici iqtisadi siyasətləri ilə sıx bağlıdır. Hal-hazırda mal və xidmətlər bazara xarici ticarət və ya xarici komponentlərdən istifadə etməklə istehsal yolu ilə daxil olur. Maraqlıdır ki, son 50 ildə dünya əmtəə dövriyyəsi 16 dəfə, məhsul istehsalı isə cəmi 7 dəfə artmışdır.

Ticarət müqavilələrinin fərqli şərtləri ilə birləşən ziddiyyətli milli siyasətlər çox vaxt mübahisələrə və uzunmüddətli danışıqlara səbəb olur. Üstəlik, yeni ticarət texnologiyalarının və biznes təcrübələrinin ortaya çıxması daha bir mürəkkəblik qatını əlavə edir, aktual və effektiv qalmaq üçün qanunvericilik bazalarının daimi uyğunlaşdırılmasını tələb edir. Bu problemlərin həlli millətlər arasında əməkdaşlığın gücləndirilməsini, mübahisələrin şəffaf həlli mexanizmlərini və ədalətlik və qarşılıqlıq prinsiplərini dəstəkləmək öhdəliyini tələb edir. Gömrük prosedurlarını sadələşdirmək, şəffaflığı təşviq etmək və ticarət maneələrini azaltmaq söyləri qlobal ticarət sistemə daha çox proqnozlaşdırıla bilənliyi və etibarını gücləndirə bilər. Nəhayət, gömrük tariflərinin tənzimlənməsində beynəlxalq hüquqi problemləri həll etmək üçün birgə söylər daha inklüziv, ədalətli və dayanıqlı qlobal iqtisadiyyatın inkişafı üçün vacibdir.

Dünya iqtisadiyyatının vahid bir quruma çevrilməsi və bir çox milli və regional məsələlərin qlobal narahatlıq doğurması ilə beynəlxalq iqtisadi təşkilatların rolu əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır. Ümumdünya Ticarət Təşkilatının əsas prinsip və qaydalarına ayrı-seçkilikdən kənar ticarətə əsaslanan dövlətlərə “ən əlverişli rejim” şərtlərinin təqdim edilməsi, idxal olunan mal və xidmətlər üçün “milli rejim”in qarşılıqlı tanınması, idxalda tarif üsullarına üstünlük verilməsi, yəni ticarətin tənzimlənməsi, kəmiyyət məhdudiyyətlərinin aradan qaldırılması, ticarət siyasətinin şəffaflığının təmin edilməsi, ticarət əlaqələrinin danışıqlar və məsləhətləşmələr yolu ilə həlli daxildir.

Ədəbiyyat

1. Choi, W.M. (2017). Customs Valuation in the World Trade Organization: Legal and Constitutional Aspects. Springer.
2. Feyzullabəyli, İ.Ə. (2001). Beynəlxalq ticarət işi. Bakı.
3. “Gömrük tarifi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2013-cü il 13 iyun tarixli 687 nömrəli Qanunu.
4. World Customs Organization. (n.d.). Harmonized System (HS) Convention.
5. Bown, C.P. (2011). The Great Recession and Import Protection: The Role of Temporary Trade Barriers. The World Bank Economic Review, 25(1), 1 – 44.

6. Melo, J. de. (2009). The Customs Tariff: What Is It? What Is It For?
7. Magalhães, G.R. (2015). The WTO Agreement on Customs Valuation and the GATT Valuation Code: A Commentary. Cambridge University Press.
8. Əlirzayev, K. (2015). Avtoreferat “Azərbaycan Respublikasının xarici iqtisadi əlaqələrinin gömrük-tarif tənzimlənməsi sistemi və onun təkmilləşdirilməsi problemləri”.
9. Səmədzadə, Z.Ə. (1998). Azərbaycanın xarici iqtisadi əlaqələri. “İqtisadiyyat və həyat” jurnalı. Bakı.

Göndərib: 15.03.2024

Qəbul edilib: 27.04.2024